
Note : Answer any five questions from the following

- | | | |
|------|--|----|
| Q. 1 | "India is a developing country". Discuss. | 20 |
| Q. 2 | What are the causes of low agricultural productivity ? Discuss the measures taken by the government to increase agricultural productivity. | 20 |
| Q. 3 | Discuss various sources of agricultural finance. | 20 |
| Q. 4 | Discuss the main features of industrial policy of 1991. | 20 |
| Q. 5 | Trace the changes in the composition and direction of foreign trade in India. | 20 |
| Q. 6 | Explain the importance and problems of roadways and railways. | 20 |
| Q. 7 | Write short notes on (any two) | 20 |
| | a) Poverty alleviation measures. | |
| | b) Importance of Human Resource Development | |
| | c) Role of public sector | |
| | d) Conventional and non-conventional sources of energy. | |

સૂચના : નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

પ્ર. ૧	ભારત વિકાસશીલ દેશ છે. ચર્ચા કરો.	૨૦
પ્ર. ૨	નીચી ખેતઉત્પાદકતાના કારણો જણાવી ઉત્પાદકતા વધારવા માટે સરકારે સૂચવેલા ઉપાયો જણાવો.	૨૦
પ્ર. ૩	ખેતી ક્ષેત્રે નાણાપ્રાપ્તિના સાધનોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.	૨૦
પ્ર. ૪	૧૯૯૧ ની ઔદ્યોગિક નીતિના મુખ્ય લક્ષણોની માહિતી આપો.	૨૦
પ્ર. ૫	ભારતની વિદેશ વેપારનીતિની દિશા અને ઘટકોમાં થયેલા ફેરફારની ચર્ચા કરો.	૨૦
પ્ર. ૬	રસ્તાવ્યવહાર અને રેલ્વેવ્યવહારનું મહત્વ અને સમસ્યા જણાવો.	૨૦
પ્ર. ૭	ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)	૨૦
	૧) ગરીબાઈ નાબૂદીના ઉપાયો	
	૨) માનવ સાધન વિકાસનું મહત્વ	
	૩) જાહેર ક્ષેત્રના ફાળો.	
	૪) પ્રણાલીકાગત અને બિનપ્રણાલીકાગત ઉર્જાના સ્ત્રોત	

सूचना : पुढीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

- | | | |
|--------|--|----|
| प्र. १ | “भारत विकसनशील देश आहे”, चर्चा करा. | २० |
| प्र. २ | कृषी उत्पादकता कमी असण्याची कोणती कारणे आहेत ? कृषी उत्पादकता वाढवण्यासाठी सरकारने योजलेल्या उपायांची चर्चा करा. | २० |
| प्र. ३ | कृषी वित्तपुरवठ्याच्या विविध साधनांची चर्चा करा. | २० |
| प्र. ४ | १९९१ च्या औद्योगिक धोरणाच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. | २० |
| प्र. ५ | भारताच्या परकीय व्यापारातील घटक आणि दिशा यांच्यातील बदल नमूद करा. | २० |
| प्र. ६ | रस्ते वाहतूक आणि रेल्वे वाहतूक यांचे महत्व आणि समस्या स्पष्ट करा. | २० |
| प्र. ७ | पुढीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा. | २० |
| | अ) दारिद्र्य निर्मूलनाच्या योजना | |
| | ब) मानवी साधन विकासाचे महत्व | |
| | क) सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका | |
| | ड) ऊर्जेचे पारंपारिक आणि अपारंपारिक ऊर्जेचे स्रोत | |